www.xtrapapers.com

Cyfenw	Rhif y Ganolfan	Rhif yr Ymgeisydd
Enwau Eraill		0

CBAC WJEC

TGAU

4283/51

HANES

UNED 2: Datblygiadau ym myd chwaraeon, hamdden a thwristiaeth yng Nghymru a Lloegr, tua 1900 hyd heddiw

P.M. DYDD LLUN, 2 Mehefin 2014

1 awr 15 munud

I'r Arholwr yn unig		
Cwestiwn	**Marc Uchaf**	**Marc yr Arholwr**
1.	**25**	
2.	**15**	
3.	**10**	
SAG	**3**	
Cyfanswm	**53**	

4283
510001

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du.

Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau ar ben y dudalen hon.

Atebwch bob cwestiwn ar y papur arholiad.

Ysgrifennwch eich atebion yn y lleoedd gwag priodol yn y llyfryn hwn. Defnyddiwch daflenni ychwanegol os nad oes digon o le yn y llyfryn hwn. Ysgrifennwch eich enw ar ben pob taflen ychwanegol, gan ddangos yn glir rif y cwestiwn rydych yn ei ateb. Rhowch y taflenni ychwanegol y tu mewn i'r llyfryn hwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

Cofiwch y bydd ansawdd eich cyfathrebu ysgrifenedig yn cael ei ystyried wrth asesu'r atebion sy'n gofyn am ysgrifennu estynedig, sef cwestiynau 1*(d)* a 3.

Hefyd bydd eich gallu i sillafu, atalnodi a defnyddio gramadeg yn gywir yn cael ei asesu yn eich ateb i gwestiwn 3.

ⓗ WJEC CBAC Cyf.

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

Atebwch **bob** *cwestiwn.*

CWESTIWN 1

Mae'r cwestiwn hwn yn ymchwiliad i dwf a datblygiad chwaraeon er 1900. [25]

Astudiwch y ffynonellau isod ac yna atebwch y cwestiynau sy'n dilyn pob ffynhonnell.

Ffynhonnell A

[Ffotograff o rownd derfynol pencampwriaeth tenis menywod yn Wimbledon (1928)]

(a) Beth mae Ffynhonnell A yn ei ddangos i chi am chwaraeon ar ddechrau'r ugeinfed ganrif? [2]

....

....

....

....

....

....

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

Ffynhonnell B

Erbyn dechrau'r ugeinfed ganrif, roedd wythnos waith fyrrach wedi arwain at gynnydd mewn amser hamdden, a chynnydd ar yr un pryd mewn incwm gwario *(disposable income)*. Roedd hyn yn galluogi'r dosbarth gweithiol i fanteisio ar amrywiaeth fwy eang o weithgareddau hamdden, yn cynnwys chwaraeon i wylwyr *(spectator sport)*. Roedd cludiant rhad ar y rheilffyrdd yn caniatáu i gefnogwyr deithio i gemau oddi cartref.

[Rhan o wefan hanes]

(b) Defnyddiwch y wybodaeth yn Ffynhonnell B a'r hyn rydych chi'n ei wybod i egluro pam tyfodd chwaraeon i wylwyr ar ddechrau'r ugeinfed ganrif. [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

4283
510003

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

Ffynhonnell C

Hyd nes i Daley Thompson ddod i'r amlwg, roedd ei gystadleuaeth ef, y decathlon, yn un o'r cystadlaethau lleiaf poblogaidd i wylwyr y byd athletau. Newidiodd Thompson hynny'n gyfan gwbl gyda'i egni a'i steil. Llwyddodd i wneud bob elfen o'r decathlon yn ddrama ynddi ei hun. Enillodd ddwy fedal aur Olympaidd yn 1980 ac 1984. Enillodd wobr Personoliaeth Chwaraeon y Flwyddyn y BBC hyd yn oed yn 1982.

[Rhan o wefan gafodd ei sefydlu yn 2003 i ddathlu gorchestion *(achievements)* arwyr byd chwaraeon Prydain, fel Daley Thompson]

(c) I ba raddau mae Ffynhonnell C yn cefnogi'r safbwynt bod arwyr y byd chwaraeon wedi bod yn bwysig ar gyfer cynyddu poblogrwydd chwaraeon yn yr ugeinfed ganrif? [5]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

Ffynhonnell CH

Roeddwn i'n 17 oed pan gurodd Lloegr Orllewin yr Almaen 4-2 i ennill Cwpan y Byd. Roedd y teulu cyfan, ac eithrio fy nhad, yn gwylio'r gêm yn fyw ar y teledu. Dywedodd wrtha i yn ddiweddarach bod y stryd fawr yn hollol wag ar hanner amser ac y gallai ef fod wedi gyrru ar ei hyd ar 70 milltir yr awr pe bai eisiau. Ni welais y cyhoedd yn Lloegr erioed mor emosiynol ag yr oedden nhw y diwrnod hwnnw. Roedd yn ymddangos bod pawb ac eithrio fy nhad wedi gweld y gêm. Cefais fy nghofleidio gan ddieithriaid yn y stryd, roedd pawb yn hapus dros ben, roedd pobl yn wylo o lawenydd.

[Menyw o Loegr yn cofio tîm pêl-droed Lloegr yn ennill Cwpan y Byd yn 1966. Roedd yn rhoi cyfweliad ar gyfer erthygl mewn papur newydd oedd yn dathlu pen-blwydd y fuddugoliaeth hon yn 40 mlwydd oed yn 2006.]

(ch) Pa mor ddefnyddiol yw Ffynhonnell CH i hanesydd sy'n astudio effaith (*impact*) darlledu'n fyw ar y teledu *(live TV coverage)* ar chwaraeon yn rhan olaf yr ugeinfed ganrif? [6]

[Eglurwch eich ateb drwy ddefnyddio'r ffynhonnell a'r hyn rydych chi'n ei wybod.]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

4283 510005

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

Mae'r ddwy ffynhonnell hyn yn rhoi safbwyntiau gwahanol am gyfranogiad pobl Prydain mewn chwaraeon ers yr 1960au.

Ffynhonnell D

Cafodd canolfannau chwaraeon a chyfleusterau dan do eu hadeiladu yng Nghymru a Lloegr o'r 1960au ymlaen. Wrth i fwy o gyfleoedd ymddangos, dechreuodd mwy o bobl gymryd rhan mewn chwaraeon. Roedd pobl yn cael eu hannog i gymryd rhan mewn chwaraeon newydd fel pêl-fasged a gymnasteg. Yn 1972 roedd 11 o ganolfannau chwaraeon yng Nghymru; erbyn 1997 roedd mwy na 200 ohonyn nhw.

[Albert Gilbey, hanesydd, yn ysgrifennu ar wefan addysgol sy'n darparu adnoddau i athrawon a myfyrwyr (2011)]

Ffynhonnell DD

Er gwaethaf mwy o gyfleoedd i gymryd rhan mewn chwaraeon, mae gordewdra (*obesity*) bellach yn gyfrifol am fwy o afiechydon a marwolaethau cynamserol *(premature)* nag ysmygu. Yn ôl arbenigwyr, mae'r angen i blant barhau i fod yn heini ac egnïol yn fwy nag erioed. Er bod y llywodraeth yn argymell y dylai pob plentyn ysgol wneud dwy awr o leiaf o chwaraeon bob wythnos yn yr ysgol, prin un o bob tri sy'n gwneud hynny.

[Rhan o erthygl yn y papur newydd, *The Observer*, yn 2003. Roedd yr erthygl yn rhan o ymgyrch y papur yn erbyn gordewdra ym Mhrydain.]

(d) Pam mae Ffynonellau D ac DD yn rhoi safbwyntiau gwahanol am gyfranogiad *(participation)* pobl Prydain mewn chwaraeon ers yr 1960au? [8]

[Yn eich ateb dylech gyfeirio at gynnwys y ffynonellau a'r awduron hefyd.]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

DIWEDD CWESTIWN 1

25

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

CWESTIWN 2

Mae'r cwestiwn hwn yn sôn am adloniant poblogaidd er 1900. [15]

(a) Disgrifiwch apêl y radio yn yr 1920au a'r 1930au. [4]

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

(b) Eglurwch pam dirywiodd y sinema fel math o adloniant torfol yn yr 1960au a'r 1970au. [5]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

(c) Pa mor bwysig mae mathau newydd o dechnoleg adloniant wedi bod yn natblygiad adloniant torfol er 1980? [6]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

DIWEDD CWESTIWN 2

15

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

CWESTIWN 3

Mae'r cwestiwn hwn yn sôn am newidiadau ym mhatrymau gwyliau a thwristiaeth yng Nghymru a Lloegr er 1900. [10 + 3]

Ai datblygiad mathau newydd o gludiant yw'r prif reswm dros newidiadau ym mhatrymau gwyliau a thwristiaeth er 1900? [10]

Yn eich ateb dylech drafod:

- *pwysigrwydd mathau newydd o gludiant yn y newid ym mhatrymau gwyliau a thwristiaeth;*
- *pwysigrwydd rhesymau eraill dros y newid ym mhatrymau gwyliau a thwristiaeth.*

Yn y cwestiwn hwn, mae marciau'n cael eu rhoi am sillafu, atalnodi a defnyddio gramadeg yn gywir. [3]

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

DIWEDD CWESTIWN 3

10

DIWEDD Y PAPUR

SAG 3